

Література

1. Герасімова Н.Е. Внутрішньоособистісні конфлікти в процесі соціальної адаптації студентів до умов вищих навчальних закладів : автореф. дис. канд. психол. наук : спец. 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / Н.Е. Герасімова. – К., 2004. – 21 с.
2. Енциклопедія освіти / [голов. ред. В.Г. Кремень] ; Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Смирнов В.И. Общая педагогика : учеб. пособ. / В.И. Смирнов. – 2-е изд., перераб., испр. и доп. – М. : Логос, 2002. – 304 с.
4. Український педагогічний словник / [С. Гончаренко]. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

СВАТЬСВ А.В.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сьогодні процеси інтеграції України у світове суспільство підвищують можливості майбутнього фахівця вищого навчального закладу фізкультурного напрямку стосовно власного освітнього та професійного вибору.

На сучасному етапі розвитку всіх галузей господарства нашої держави спорт розглядається як складова фізичної культури, що здійснюється у формі спеціально організованої змагальної діяльності.

Фізична культура та спорт є складовою загальної культури, галуззю соціальної діяльності, що відображає сукупність духовних і матеріальних цінностей, які створюються та використовуються суспільством з метою фізичного розвитку людини, зміцнення її здоров'я й удосконалення її рухової активності.

Фізична культура та спорт є одним із засобів профілактики захворювань, зміцнення здоров'я та підтримки високої працездатності людини, виховання патріотизму в громадян, а також слугує найважливішим базовим компонентом формування загальної культури сучасної молоді. Фізична культура сприяє гармонізації тілесно-духовної єдності, забезпечує формування таких загальнолюдських цінностей, як здоров'я, фізичне та психічне благополуччя, фізична досконалість студентської молоді.

Тому на сьогодні розуміння фізичної культури особистості як цінності має бути дієвим фактором формування резервів різних видів фізичної культури, прогресивних тенденцій у розвитку суспільної думки й потреб в освоєнні цінностей спорту.

Саме в цьому полягає специфіка діяльності майбутнього фахівця галузі фізичної культури та спорту, який майбутню професійну діяльність пов'язує з вищим навчальним закладом, а також це слугує підґрунтям для фізкультурної освіти.

Мета статті – визначення деяких особливостей формування професійно значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

Аналіз наукової літератури з обраної теми дослідження дає змогу стверджувати, що проблема формування професійно значущих якостей майбутнього фахівця у процесі професійної підготовки у вищих навчаль-

них закладах є об'єктом наукової зацікавленості багатьох вітчизняних і зарубіжних учених [4–10].

Так, керуючись засадами діяльнісного підходу, В.А. Сластьонін розглядає педагогічну культуру як показник високого рівня сформованості спеціальних умінь учителя, професійно значущих якостей, володіння сучасними методами й передовими технологіями навчання [7, с. 42]. Ми погоджуємося з думкою вченого про те, що до таких основних умінь майбутнього фахівця вищого навчального закладу належать: уміння переводити зміст об'єктивної педагогічної дійсності, об'єктивного процесу виховання в конкретні педагогічні завдання, тобто вивчення (діагностика) особистості й колективу для визначення їхньої готовності (рівня) до оволодіння новими знаннями й проектування їхнього розвитку на основі діагностики, виділення пріоритетних освітніх, виховних і розвивальних завдань; уміння побудувати й реалізувати логічно завершену педагогічну систему (від планування освітньо-виховних завдань, відбору змісту освітнього процесу до відбору форм, методів і засобів його організації); уміння виділяти й установлювати взаємозв'язок між різними компонентами й факторами виховання, приводити їх у дію; активізувати особистість школяра, переводити його з об'єкта в суб'єкт виховання; організувати спільну діяльність; уміння враховувати й оцінювати результати педагогічної діяльності, тобто здійснювати самоаналіз й аналіз освітнього процесу і результати діяльності вчителя, а також визначати комплекс пріоритетних педагогічних завдань.

Як стверджує І.А. Зязюн, педагогічна майстерність є професійним умінням оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямовувати їх на всебічний розвиток і вдосконалення особистості, формування її світогляду, здатностей, потреби в соціально значущій діяльності [6]. На думку вченого, це комплекс властивостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності. Імпонує, що до таких важливих властивостей особистості автор зараховує: гуманістичну спрямованість діяльності учителя, його професійні знання, педагогічні здатності та педагогічну техніку.

Майстерність учителя фізичної культури, як запевняє Є.П. Ільїн, базується на чотирьох компонентах: педагогічній спрямованості, знаннях, уміннях і професійно важливих якостях, а також на інтегральній характеристиці цих компонентів – авторитеті [4, с. 49]. Це твердження вченого є надзвичайно вагомим для нашого наукового дослідження, оскільки питання формування професійно спрямованих якостей та авторитетності майбутнього тренера-викладача ми вважаємо надзвичайно важливим у процесі підготовки фахівців цього напрямку у вищих навчальних закладах.

З метою з'ясування особливостей формування професійно значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах ми провели анкетування студентів вищих навчальних закладів України.

Анкетування, яке здійснювалось нами за розробленою і запропонованою анкетною, проводилось за участю 408 студентів вищих навчальних

зкладів, серед них 77 студентів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (далі – НПУ ім. М.П. Драгоманова); 43 студенти Львівського державного університету фізичної культури (далі – ЛДУФК); 48 студентів Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського (далі – ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського); 51 студент Запорізького національного університету (далі – ЗНУ); 49 студентів Донецького державного інституту здоров'я, фізичного виховання і спорту (далі – ДДІЗФВіС); 51 студент Волинського національного університету ім. Лесі Українки (далі – ВНУ ім. Лесі Українки); 46 студентів Кримського факультету державного вищого навчального закладу “Запорізький національний університет” (далі – Кримський факультет державного вищого навчального закладу “ЗНУ”) та 43 студенти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – ЛНУ).

Аналіз результатів відповідей студентів на десяте запитання анкети “Чи володієте Ви знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера?” засвідчив, що відповіді розподілилися таким чином: з 408 респондентів володіють такими знаннями 25,29% студентів; володіють, але недостатньо – 44,7%; не володіють знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера – 18,99%; важко було відповісти – 11,02% студентів.

Рисунок вдало демонструє результати відповідей студентів на десяте запитання анкети “Чи володієте Ви знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера?”.

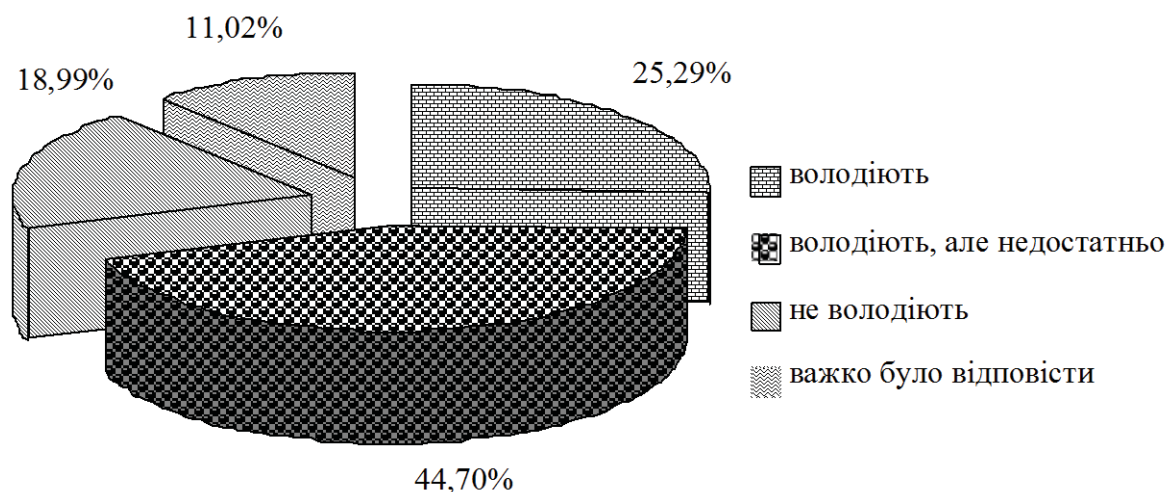

Рис. Розподіл опитаних респондентів щодо володіння знаннями з основних аспектів професійної майстерності тренера, %

Результати відповідей студентів на одинадцяте запитання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями з дисципліни “Теорія та методика спортивного тренування з основами методик?”” розподілилися таким чином: з 408 респондентів володіють знаннями з дисципліни “Теорія та методика

спортивного тренування з основами методик” 18,1% респондентів; володіють, але недостатньо – 50,59%; не володіють цими знаннями – 18,16%; важко було відповісти – 13,15% студентів.

На жаль, за підсумками аналізу відповідей студентів на одинадцяте запитання анкети, ми можемо констатувати, що більшість студентів, а саме 50,59% недостатньо володіють знаннями з дисципліни “Теорія та методика спортивного тренування з основами методик”.

На основі аналізу результатів відповідей студентів на дванадцяте запитання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями з історії Олімпійських ігор?”, що наведено в табл. ми переконались, що з 408 студентів володіють знаннями з історії Олімпійських ігор 37,45% респондентів; володіють, але недостатньо – 43,46% студентів; не володіють такими знаннями – 11,09%; важко було відповісти – 8% студентів.

Таблиця

**Розподіл опитаних респондентів
щодо володіння знаннями з історії Олімпійських ігор, %**

Відповідь	Загальний показник	Вищий навчальний заклад							
		НПУ ім. М.П. Драгоманова	ЛДУФК	ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського	ДДЗФВіС	ЗНУ	ВНУ ім. Лесі Українки	Кримський факультет державного вищого навчального закладу “ЗНУ”	ЛНУ
	408 осіб	77 осіб	43 осіб	48 осіб	49 осіб	50 осіб	51 осіб	46 осіб	43 осіб
Так, володію	37,45	25,97	58,14	45,83	44,9	16	39,22	36,96	32,56
Володію, але не достатньо	43,46	55,84	32,56	45,83	44,9	52	35,29	34,78	46,51
Ні, не володію	11,09	11,69	0	4,17	2,04	20	19,61	19,57	11,63
Важко відповісти	8	6,49	9,3	4,17	8,16	12	5,88	8,7	9,3

Аналіз відповідей студентів на тринадцяте запитання анкети “Наскільки Ви підготовлені для використання засобів фізичної культури та спорту у своїй майбутній професійній діяльності?” засвідчив такі результати: з 408 студентів повністю підготовлені для використання засобів фізичної культури та спорту у своїй майбутній професійній діяльності 23,49% студентів; частково підготовлені – 62,76%; не підготовлені – 7,1%; важко було відповісти – 6,66% студентів.

На жаль, більшість студентів, а саме 62,76% частково підготовлені для використання засобів фізичної культури та спорту у своїй майбутній професійній діяльності.

Проаналізувавши відповіді на чотирнадцяте запитання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст олімпійського та професійного спорту?”, ми переконалися, що з 408 респондентів володіють такими знаннями 29,46% студентів; володіють, але недостатньо – 48,19%; не володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст олімпійського та професійного спорту – 12,36% студентів; важко було відповісти – 9,99% студентів.

На жаль, підсумовуючи результати відповідей студентів на чотирнадцяте запитання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст олімпійського та професійного спорту?”, ми з’ясували, що 48,19% опитаних студентів недостатньо володіють цими знаннями.

Дані результатів відповідей студентів на п’ятнадцяте питання анкети “Наскільки Ви підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами як тренер-викладач?” засвідчили, що з 408 студентів повністю підготовлені до майбутньої діяльності зі спортсменами як тренери-викладачі 19,94% студентів; частково підготовлені – 59,36%; не підготовлені – 10,31%; важко було відповісти – 10,39% студентів.

Отже, на жаль, на підставі аналізу відповідей студентів на п’ятнадцяте питання анкети “Наскільки Ви підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами як тренер-викладач?” нами з’ясовано, що лише незначна кількість, а саме 19,94% опитаних студентів повністю підготовлені для майбутньої діяльності зі спортсменами як тренер-викладач.

Висновки. Аналіз психолого-педагогічної літератури з питань підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах засвідчив актуальність цієї проблеми у вітчизняній та зарубіжній педагогічній теорії й практиці. Зокрема, у працях науковців триває дослідження питань формування професійно значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах. Проте на сьогодні ця проблема проаналізована вченими недостатньо і потребує більш детального вивчення.

З’ясування сучасного стану формування професійно значущих якостей майбутнього тренера-викладача у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах України довело актуальність і доцільність дослідження обраної проблеми.

Визначено, що процес формування професійно значущих якостей майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах України потребує нових розробок та вдосконалення відповідно до вимог і тенденцій сучасності. Необхідною умовою якісної професійної підготовки майбутніх фахівців фізкультурного напрямку є формування таких професійно значущих якостей, як відповідальність, організованість, самостійність, здатність приймати рішення, самооцінка, творчий підхід до вибору методів і способів ефективного здійснення майбутньої професійної діяльності як тренера-викладача.

Література

1. Закон України “Про вищу освіту” від 17.01.2002 р. № 2984-III // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів (станом на 01.02.2003 р.). – Х. : Гриф, 2003. – С. 37–95.
2. Закон України “Про освіту” // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К. : Міленіум, 2001. – С. 32.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2–4.
4. Ильин Е.П. Психология физического воспитания : учеб. пособ. для пед. ин-тов по спец. 2114 “Физ. воспитание” / Е.П. Ильин. – М. : Просвещение, 1987. – 287 с.
5. Карпюк Р.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика : монографія / Р.П. Карпюк. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2008. – 504 с.
6. Основы педагогического мастерства : учеб. пособ. для пед. спец. вузов / [под ред. И.А. Зязюна]. – М. : Просвещение, 1989. – 301 с.
7. Сластенин В.А. Формирование личности учителя в системе высшего педагогического образования / В.А. Сластенин ; Моск. гос. пед. ин-т. – М., 1980. – 133 с.
8. Сущенко Л.П. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту / Л.П. Сущенко // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – Вип. 4. – С. 130–137.
9. Тельтвская Н.В. Теоретико-методологические основы формирования системы профессионально-педагогических знаний будущих учителей : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Н.В. Тельтвская ; Волгогр. гос. пед. ун-т. – Волгоград, 2003. – 40 с.
10. Шиян Б.М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Б.М. Шиян ; Ін-т педагогіки і психології професійної освіти. – К., 1997. – 50 с.

СТЯГЛИК Н.І.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОНСУЛЬТАНТА

У світлі реалізації вимог Болонського процесу основний акцент в навчальній роботі студентів переноситься на їх самостійну роботу, під час організації якої можна максимально враховувати індивідуальні потреби та здатності кожного з них. Однак у вітчизняних ВНЗ керівництву самостійною роботою студентів серед інших видів навчального навантаження викладачів відводиться набагато менше часу, ніж у більшості розвинутих країн світу, що не дає змоги оптимально використати її можливості. Тому виникає необхідність у пошуку нових шляхів покращення результативності цього виду навчальної діяльності у ВНЗ.

На підставі вивчення наукової літератури встановлено, що питання організації консультування в освітньому процесі вищих навчальних закладів досліджено у працях М. Виноградової, В. Лозової, І. Первіна, К. Селевка, І. Чередова та інших. Однак проблема організації консультування в освітньому процесі вимагає свого подальшого дослідження.

Метою статті є висвітлення організації навчальної діяльності студентської групи за допомогою консультанта як її довіреної особи й обґрунтування необхідності його підготовки до такої роботи.

Як відомо, консультації в освітньому процесі вищого навчального закладу є однією з форм діяльності викладача. Причому проведення деяких видів консультацій має періодичний характер. Наприклад, викладачі в чітко визначений день тижня та час проводять поточні консультації, на які приходять всі бажаючі студенти, щоб отримати допомогу у вирішенні тих проблем, що виникли в них у процесі навчання.